

Posudek vedoucího bakalářské práce
Dějiny města Třebíče v době barokních Valdštejnů
Roman Bence

Moravská témata se na katedře historie neobjevují příliš často a v případě půvabné Třebíče, zapsané na seznam UNESCO, jde i pro vedoucího takové práce o velmi zajímavou problematiku, tím spíš, že si autor práce zvolil život ve městě ve stále ještě trochu opomíjeném (co do urbánních dějin) 17. a 18. století. Městu tehdy vládli Valdštejnové, rozvětvený rod s mnoha doménami v Čechách, o jehož rovněž barokní historii nedávno excelentně pojednal historik Jiří Hrbek. To, že autor necituje a patrně nezná toto Hrbkovo dílo, je jednou z mála zásadních výtek – a to hned na úvod.

Pro Romana Benceho sice nebyli barokní Valdštejnové ústředním bodem výzkumu, jelikož se jim věnoval jen natolik, nakolik bylo zapotřebí nastínit jejich vztahy se studovaným městem, přesto „valdštejnské“ kapitoly představují dobrou třetinu celého jeho díla. Další dvě třetiny, nosnější a problémově orientované, jsou již plně zaměřeny na městský organismus sledované éry, jeho fungování, proměny a každodenní život. Se strukturou práce – a to bych rád vyzdvihl – si autor navzdory její komplikovanosti poradil s mimořádnou bravurou a obsah dokázal rozdělit precizně a přehledně.

R. Bence nejprve krátce nastínil historii města do roku 1613, kdy z rukou Osovských z Doubravice přešlo do majetku valdštejnského rodu, který pak zdejší velkostatek vlastnil až do konce druhé světové války. Ve druhé kapitole vysvětlil geografickou problematiku vlastního města a jeho předměstí. Obsáhlá třetí kapitola s mnoha podkapitolami je již věnována jednotlivým Valdštejnům, počínaje Adamem a konče Františkem Josefem Jiřím, který v roce 1760 vstoupil do kláštera, čímž se čas barokních trebíčských velmožů naplnil. R. Bence zde čerpá primárně z publikace Jany Bečkové o Valdštejnech na Třebíči, kterou doplňuje informacemi z dalších publikací k dějinám města – kompilativní charakter je zde zřejmý, což ale není bakalářské práci nijak na škodu, tím spíš, že jde v tomto případě pouze o jakousi „předehru“ k vlastnímu jádru sdělení.

Tím jsou pojednání o demografické (rozčleněna na druhou polovinu 17. a první polovinu 18. století) a sociální problematice, o měšťanských elitách, hospodářském vývoji, kultuře a vzdělanosti, barokní výstavbě a přestavbě, náboženství a samostatně (a v případě právě Třebíče zcela nutně) o židovské komunitě ve vytyčených letech. Zde se již hlavní zdroj v podobě knihy J. Bečkové přesouvá na opus trojice autorů (Fišer, Nováčková, Uhlíř) o

třebíčských dějinách z roku 1978 – asi zatím nejzdařilejší svého druhu, současně i faktograficky nejbohatší. Tu a tam ho Bence doplní v odkazech i další literaturou, výjimečně též archivními prameny, které ale více než ze studia zná jen z archivních inventářů. Demografii by samozřejmě bylo do budoucna záhodno korigovat studiem matrik a ilustrovat sestavením grafů, to však zatím není úkol pro aspiranta. Čeho už se přeci jen mohl vyvarovat, jsou dobová klišé u sociální problematiky, mj. o vykořisťování třebíčských obyvatel, a to ve vleku oné monografie z normalizační éry (s. 26). Začlenil sem také třebíčské elity na příkladu rodin Kvasničkových a Plachetských, stručně zmínil i několik dalších. Hospodářský vývoj autor vylíčil s důrazem na cechy a výrobu, ale neopomenul ani zemědělství (sehrávající v podobných městech stále významnou roli) a obchod. U kultury a vzdělanosti „vypíchl“ postavy místních literátů, za něž měl zařadit pojednání o školství, které se však pod „vzdělaností“ krčí až za texty o jednotlivých barokních stavbách, včetně třebíčských synagog. Následuje kapitola o náboženském vývoji, uvozená proměnou protestantského města v město katolické na prahu sledovaných let. Za katolické dominance Bence sleduje postavy tehdejších farářů, příchod kapucínů či vznik náboženského bratrstva sv. Anny. Vše pak zakončuje stručným nástinem vývoje třebíčské židovské diaspory. Závěr je obsáhlý a zdařilý: jedná se skutečně o shrnutí nejvýznamnějších poznatků, ke kterým autor dospěl. Chválím rovněž celý vědecký aparát, od poznámek pod čarou (přes tři sta odkazů!) až po seznam pramenů a literatury i výběr obrazového doprovodu.

Pokud jde o výtky, obecně postrádám především literaturu ke komparaci (nebo vůbec komparaci s jiným městem, např. Jihlavou, která má nově a přehledně zpracované své dějiny) i nejzásadnější literaturu k dílčím problematikám (elity, vzdělanost, náboženská bratrstva atp.): aspoň několik málo titulů.

Jazykově je dílo až na drobnosti v pořádku, i když stylistická stránka je slabšího rázu (řada krátkých vět s holou faktografií).

Bakalářskou práci Romana Benceho doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení **výborná**.

V Plzni dne 27. května 2019

Doc. PhDr. Jan Kilián, Ph.D.